

Tajemství Velikonoc

Velikonoční svátky dnes z velké části ztratily svůj křesťanský význam a mizí i s nimi spojené lidové zvyky, které bývaly velmi důležité pro život společenství zejména na vesnici. Jarní obnova spícího života vypadá jako docela samozřejmá. Nevidíme nic zvláštního na tom, že se po zimním spánku všechno živé probudí a zamíří ke slunci.

Kdo žije ve městě, mnohdy si všech těch jarních divů ani nepovšimne. Kvetou stromy, a co má být? Přicházející jaro sice vyvolává libé pocity, ale většinou už ne překvapení ani úžas nad tím, že zimou umrtvená příroda se jako zázrakem opět probudila k životu. Jakýpak zázrak, jenom přírodní zákony! - Tak nám našeptává rozumářský čertík v hlavě. Není divu, že mnohdy si lidé s Velikonocemi příliš nevědí rady. Oproti Vánocům s jejich dárky a motivem narození Dítěte tu není dostatečný navazovací bod. Na jaru už nic moc obzvláštního není, Kristova smrt do dnešní doby nepatří a vzkříšení Božího syna je přece nesmysl. Popravdě je ovšem třeba říci, že křesťanské mystérium smrti a vzkříšení Krista ve své skutečné podobě chápala vždy jen menšina lidí a většina je přijímala jen jako světový názor doby. Porozumění Kristu bylo a je vzácným darem.

A když se dnes někde přece jen obnovují některé velikonoční tradice, nebo udržují ty, které dosud přežily, je za tím spíše jen snaha o nenáročnou folklórní zábavu. Žijeme příliš technickým způsobem života a místo toho, co se odehrává v přírodě kolem nás, sledujeme raději, co nám předkládají v televizi. S přírodou už nemáme dostatečně živé spojení, a tak se z jejího zázračného koloběhu stává jenom každoročně opakovaný pořad. Možná se to zdá být přehnané, ale "televizní" pojmání světa se alespoň z malé části již vnutilo každému, kdo se na televizi dívá. A to i když se snaží ještě vidět svět i svými očima. Dnes už jsme docela, docela jiní, než naši dávní předkové.

Zmizelé poznání

Ve starých dobách lidé vítali jaro z jiných důvodů, než aby se jen vesele pobavili. Bývali mnohem citlivější než my, a proto mohli vnímat ve světě kolem sebe i to, co dnes už vůbec nevidíme. Místo vymyšlených přírodních zákonů hmoty viděli duchovní bytosti spojené s přírodou a jejím životem. Odsud vyrůstá víra ve víly, trpaslíky, demony vodníky a různé další bytosti, s nimiž se dnes setkáváme v pohádkách. Takové bytosti byly podřízené vyššímu řádu světa, který na zemi sestupoval od bohů. Žily z tohoto božského řádu a přenášely ho zpěvem, tancem a dalšími činnostmi z nebeských výšin až do každé studánky, do každého stébla trávy. Kdyby těchto bytostí a jejich působení nebylo, život na zemi by se zhroutil.

Ale ani samotný božský řád nebyl samozřejmý. I bohové mohli selhat, ztratit sílu, nebo také odejít do lepších světů. Proto lidé zde na zemi pomáhali svými prosbami, rituály a oběťmi tento řád udržovat v běhu. Jakékoli zakolísání by ohrozilo či dokonce zahubilo celý svět i se všemi jeho obyvateli. To bylo důvodem vlastně všech starobylých "pohanských" svátků a tedy i slavnosti jarního slunovratu se svými zvyky,

s vajíčky a pomlázkou, které dnes slavíme jako Velikonoce společně s křesťanským mystériem Smrti a Vzkříšení. Na jedné straně bylo třeba upevnit obnovený život v celé přírodě, aby měl dost síly a ve správný čas přinesl plody. Na straně druhé potřebovali lidé přenést sílu pučícího života do svých individuálních životů, aby i oni mohli vykonat vše, co se od nich v tomto roce očekávalo. A na straně třetí tu byl ne zcela vědomý pocit odpovědnosti za svět, který je tu pro člověka a kvůli němu.

Ubývající svět

Přestože by se dnešní vědci našim dávným předkům prostě vysmáli, měl jejich způsob myšlení mnohem blíže ke skutečnosti než náš střízlivý racionalismus. Svět skutečně není nijak zajištěn a závisí na svých vnitřních duchovních zdrojích. Naši předkové vyciřovali ohroženost a vyčerpateľnost těchto zdrojů, a proto se snažili napomáhat přírodě v dalším životě. Podobný, ale mnohem hlubší pohled můžeme nalézat v křesťanství.

Světa ubývá. Není to vidět na první pohled, protože je to ubývání duchovní. Ani se nesmíme nechat splést negativními jevy, jako jsou různé ekologické a společenské problémy. To ještě není projev ubývání světa, protože podobné problémy tu byly i dříve a svět si s nimi vždy nějak poradil. Duchovní umírání je způsobeno tím, že svět žije jen sám ze sebe a nemá přístup ke svému Stvořiteli. Nezbyvá mu tedy, než doslova spotřebovávat sám sebe. A protože duchovní rozměr stvořeného světa byl na počátku obrovský, zůstává i dnes po tom, co zmizelo, jakýsi stín či vzpomínka, vyvolávající zdání nekonečnosti či dokonce soběstačnosti. Jen Boží láska dosud překračuje propast mezi světem a Stvořitelem a doslova drží umírající svět za ruku. Bez by už dávno nebyl.

Ubývání světa je způsobeno chatrností člověka, který stojí ve středu stvoření. Měl by svět dobře spravovat a umožňovat mu spojení se Stvořitelem. Křesťanství v této souvislosti mluví o hříchu, který poškodil lidskou podstatu tak, že člověk je dnes vlastně jen stínem toho, co být měl. Podobně jako ubývá světa, ubývá i člověka v každém jeho životě. Protože člověk stejně jako svět žije jen sám ze sebe, ze svých sil a místo aby světu přinášel skrze sebe Boha, naopak si ze světa bere, co v něm ještě zbývá a je na něm závislý. Doslova na světu parazituje.

Křesťanské Velikonoce přinášejí obnovu do umírajícího světa, neboť v ubývajícím člověku je Kristovou obětí obnoven život. Je obnoven jako možnost, která stojí před každým, kdo zatouží po návratu zpět do skutečného života, kterým člověk kdysi žil.

Tajné království

S událostí Kristovy smrti a vzkříšení započala v lidské duši i ve světě neviditelná obnova, která od té doby stále probíhá. Tato obnova se nazývá Království Boží, a je to proměněný svět, existující na duchovní rovině a protiběžně s tímto starým světem. Každý člověk je občanem světa, ať chce nebo nechce, ať se tu cítí doma či nikoli. Ale může se stát i občanem Království Božího, pokud přijme Krista za svého krále a bude ho následovat. Protiběžnost Božího království spočívá v tom, že jde opačným směrem. Zatímco tento svět míří ke svému vyčerpání a nakonec i k zániku, Boží království směřuje zpět k Bohu a, nebojme se to slovo říci, k Ráji. Můžeme říci, že

dnes vedle našeho světa, ve kterém běžně žijeme, existuje druhý, tajný svět. Klíčem k němu je Kristus.

V pradávnejší době, kdy vznikaly tradice dnes spojené s Velikonocemi, svět na příchod Krista teprve čekal. Proto lidé, kteří vnímali ohroženost života, nemohli mít před sebou žádnou alternativu. Dnes tato alternativa existuje, pro člověka a dokonce i pro svět, neboť s každým, kdo vstupuje do Božího království, tam přichází i kus tohoto světa.

Křesťanské poselství Velikonoc tak navazuje na staré pohanské tradice více, než by se na první pohled zdálo. Co lidé v dávnověku jen tušili, aniž by rozuměli, to se v Kristově činu stalo zřetelným poselstvím o záchraně i cestou vedoucí zpět. A namísto pozemské magie s její snahou jenom oddálit zánik, na chvíli ho ještě odsunout, přichází Boží slovo, které svou mocí může zcela obnovit člověka i svět.

Pavel Toman